

ВИВЧЕННЯ ОСНОВ НАУКОВОГО СТИЛЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕНOSTІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ У ВДНЗУ «УМСА»

Лещенко Т.О.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено окремі питання інформаційного забезпечення вивчення основ наукового стилю української мови на післядипломному етапі освіти лікарів-стоматологів, зокрема мовно-жанрової специфіки наукової статті зі стоматології як цілісного наукового твору. Охарактеризовані жанрово-змістові, структурні та мовні особливості наукової статті; найтипівші мовні помилки наукових статей зі стоматології.

Ключові слова: українська мова, науковий стиль, стаття, стоматологія.

Роль науки в житті сучасного суспільства важко переоцінити. Особливо це стосується медицини і стоматології зокрема, бо вона розвивається бурхливими темпами в пошуках та впровадженні новітніх технологій, обладнання, матеріалів. Тому обізнаність стоматолога із сучасними науковими розробками стала невід'ємною частиною його професійної компетентності, а отже, конкурентоспроможності та процвітання в умовах ринкових відносин у медицині.

З огляду на це вивчення основ наукового стилю української мови в курсі «Українська мова за професійним спрямуванням» у післядипломній освіті лікарів-стоматологів займає чільне місце.

Підкреслимо, що науковий стиль сучасної української мови попри високий ступінь стандартизованості має широкий спектр виражальних засобів, вправне володіння якими надає науковій праці ексклюзивності, вишуканості, яскравості, стилістичної самобутності, допомагає виконувати її функції - інформативну, епістемічну, гносеологічну, функцію впливу, функцію аргументованого доказу.

Висока затребуваність часткових наукових досліджень, результати яких висвітлюються в найпоширенішому науковому жанрі - статті, вимагає підвищення рівня мовно-стилістичної компетентності дослідника саме в цьому напрямі. Тому в інформаційному забезпеченні післядипломного етапу підготовки лікарів-стоматологів однією з тем курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» є вивчення мовно-жанрових основ наукової статті зі стоматології як цілісного наукового твору. Мета вивчення теми - висвітлити жанрово-змістові, структурні та мовні особливості наукової статті зі стоматології як цілісного наукового твору; охарактеризувати найтипівші мовні помилки наукових статей зі стоматології; розширити уявлення лікарів-стоматологів про науковий стиль української мови, мовні засоби наукового тексту; сприяти формуванню стилістичної компетенції у володінні науковою мовою, виробленню потреби в нормативному вживанні мовних засобів наукового стилю української мови, формуванню мовного смаку і мовного чуття, критичного ставлення до ненормативної лексики.

Охарактеризуємо детальніше інформаційний потенціал теми «Наукова стаття зі стоматології».

Відомо, що наукова стаття - це вид наукової публікації, в якому висвітлено остаточні або проміжні результати дослідження, обґрунтовано методи і способи їх отримання, окреслено перспективи подальших досліджень. Науковій статті як жанру наукового стилю української мови притаманні характерні мовні засоби, терміни, спеціальна фразеологія, складні синтаксичні конструкції; повні речення; логічність, точність, обґрунтованість викладу. За змістом наукові статті зі стоматології розрізняємо на власне наукові, науково-популярні, науково-навчальні та науково-методичні. За способом висвітлення матеріалу статті бувають оглядові (характеризують стан і перспективи наукових досліджень у галузі стоматології); проблемні (містять аналіз вузькоспеціалізованої проблеми, яка не отримала повного розв'язання); методологічні (обґрунтовують методологію розв'язання проблеми).

Найприкметніша жанрово-структурна риса наукової статті - логічний, чітко структурований виклад у формі опису ознак, міркувань і доказів. Наукова стаття - це цілісний науковий твір. Він має жанрово-змістові ознаки і мовні засоби їх створення. Наукова стаття має високий ступінь стандартизованості структури і мовного оформлення завдяки використанню ситуативних кліше, якому виразняють уявлення про зміст наукового тексту.

Підкреслимо, що, готуючи науковий текст, автор обов'язково мусить урахувувати особливості стилістичних, лексичних, морфологічних, синтаксичних, фразеологічних норм літературної мови. Оскільки на мовну особистість, і науковця-стоматолога зокрема, в Україні потужно впливають суспільно-політичні обставини, територіальне оточення, на жаль, за нашими спостереженнями, сучасні автори наукових праць зі стоматології далекі від належного рівня знань норм української мови. Тому зосереджуємо увагу на найпоширеніших мовних помилках, які зустрічаються в наукових статтях зі стоматології.

Найпоширеніші мовні помилки в наукових статтях

Так уживають	Так правильно
Наукова робота(роботи)	Наукова праця (праці)
Задачі дослідження	Завдання дослідження
Ведуча організація	Провідна організація
Об'єм досліджень	Обсяг досліджень
Вищий учбовий заклад	Вищий навчальний заклад
У першу чергу	<i>Насамперед</i>
Піднімати проблему	Порушувати проблему
Вирішувати проблему	Розв'язувати проблему
Велика проблема	<i>Гостра, нагальна, актуальна проблема</i>
Великий внесок	Вагомий внесок
Великий потенціал	Потужний потенціал
Привести приклад	<i>Навести приклад</i>
Підводити підсумки	Підбивати підсумки, підсумовувати
Прийти до висновку	<i>Дійти висновку</i>
Завідуючий кафедрою (відділом)	Завідувач кафедри (відділу)
Відзив на дисертацію	Відгук на дисертацію
Розмір статті	Обсяг статті
Вірогідне припущення	<i>Імовірне припущення</i>
Робити акцент	<i>Наголошувати</i>
До таких... відносяться	<i>До таких... належать</i>
Слід відзначити	Слід зазначити
Представляє собою	<i>Становить</i>
Співпадають думки (лінія прикусу)	Збігаються думки (лінія прикусу)
Приведені показники	<i>Наведені показники</i>
При огляді пацієнта	НА огляді пацієнта
Виключно	<i>Винятково, тільки</i>
У той час як	<i>Тоді як</i>
У силу того що	<i>Через те що</i>
З того часу як	<i>Відтоді як</i>
Так як	Оскільки; тому що
Не дивлячись на	<i>Незважаючи на; попри те, що</i>
Називати по імені та по батькові	<i>Називати на ім'я та по батькові</i>
Під редакцією професора	За редакцією професора
Обрахувати за формулою	Обчислити за формулою
Таким чином (узагальнення)	Отже
Головна мета	Провідна мета
У результаті дослідження	За результатами дослідження
Приведений на рисунку	Зображений (показаний) на рисунку
Наступне дослідження	Подальше дослідження

«Інноваційні інформаційні технології у вищій медичній освіті»

Наступні ознаки (характеристика, класифікація, погляди, визначення і т.п.) Ведучий спеціаліст Виключення (з правила) Діюче законодавство (правила, програми, класифікація) Знаходилися під диспансерним спостереженням Кінцевий діагноз Попередити хворобу На сьогоднішній день Область стоматології Область ікла Звертатися за медичною допомогою Приймати участь Сумісні заходи У подальшому Протікання хвороби Рихлі ясна Розхідні матеріали Хворий карієсом Ряд дослідників (експериментів, ознак, властивостей, характеристик і т.д.) Дана патологія (властивість, характеристика, особливість, дослідження і т.п.) Існує думка (твердження, класифікація і т.д.) Провідне (важливе) місце Звертає на себе увагу Приділити велику увагу Опірні зуби Другорядні результати (рос. - косвенные) Ми рахуємо, що Згідно класифікації (плану, наказу, графіку і т.д.) В стадії	Такі ознаки (характеристика, класифікація, погляди, визначення і т.п.) Провідний спеціаліст Виняток із правила Чинне законодавство (правила, програма, класифікація і т.п.) Перебували під диспансерним наглядом Остаточний діагноз Запобігти хворобі Нині, натепер Галузь стоматології Ділянка ікла (будь-яка інша анатомічна) Звертатися по медичну допомогу Брати участь Спільні заходи Надалі Перебіг хвороби Пухкі ясна Витратні матеріали Хворий НА карієс (і на будь-яку іншу хворобу) Низка дослідників (експериментів, ознак, властивостей, характеристик і т.д.) Ця (така) патологія (властивість, характеристика, особливість, дослідження і т.п.) Відома думка (твердження, класифікація і т.д.) Чільне місце Привертає увагу Звернути посилену увагу Опорні зуби (від іменника опора; від іменника опір - опірний) Побічні результати Ми вважаємо, що Згідно з класифікацією; відповідно до класифікації На стадії

Серед поширених помилок у мові медицини виокремлюється питання логіко-семантичних помилок, сполучуваності слів, зокрема прикметників з іменниками. В українській мові є низка іменників, які вимагають уживання тільки відповідних прикметників.

Наводимо найуживаніші словосполучення в науковій мові медицини, де неправильно і дуже поширено вживають прикметник "**великий**":

важлива роль (знімних пластинкових протезів у повноцінному та якісному відновленні жувальної ефективності)] **вагомий** внесок (учених-стоматологів ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» в розвиток вітчизняної імплантології)] **потужний** арсенал (методів бактеріологічного дослідження протезного ложа)] **багатий** досвід (полтавської стоматологічної школи в лікуванні карієсу)] **широкий** спектр (наукових досліджень полтавських стоматологів у галузі дитячої стоматології)] **широкий** діапазон (проблем, які розв'язуються в дисертаційному дослідженні)] **висока** концентрація (ротової рідини)] **високий** уміст (фтору в питній воді в Полтавській обл.); **висока** температура; **високий** відсоток (лівобічних наскрізних незрощень піднебіння)] **висока** частота (виявлення захворювання на флюороз)] **висока** ефективність (використання приладу «Рег'оГев' для визначення в'язко-еластичних властивостей тканин пародонта)] **високий** рівень (ураженості карієсом і його ускладненнями в регіоні з **високим** умістом фтору в питній воді)] **висока** вірогідність (результатів дослідження)] **висока** ймовірність (розвитку ускладнень після повної втрати зубів)] **високий** ризик (захворіти на флюороз зубів)] **гостра (актуальна)** проблема стоматології - застосування СИЦ як перспективних матеріалів із широкими показаннями до застосування] **широкий** вибір (хірургічного стоматологічного інструментарію).

Натомість правильно: **велике** значення (має підвищення ефективності ортопедичного лікування

ВДНЗУ «Українська ліедична стоматологічна академія»

хворих із дефектами коронок зубів незнімними конструкціями зубних протезів шляхом виявлення найхарактерніших ускладнень із боку маргінального пародонта опорних зубів); велика кількість (досліджень висвітлює стан жувального апарату після повної втрати зубів).

Отже, інформаційні технології вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» на післядипломному етапі освіти лікаря-стоматолога у ВДНЗУ «УМСА» сприяють поглибленню спеціальних професійних знань, опануванню методологією наукового пошуку, вміннями здобувати, аналізувати, систематизувати наукові факти. Не менш важливі при цьому ґрунтовна мовнокомунікативна підготовка, вільне володіння нормативною національною науковою мовою в усній і письмовій формах, адже вони є складовими високої культури наукової мови і професійної компетентності.